

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 2. Vtrum vt voluntas sit bona, requiratur vt obiectum sit volitum, quia
conforme rectæ rationi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Obijcitur Tertio, Aristoteles 6. Ethic. c. 2. explicat veritatem intellectus practici, per conformitatem ad appetitum rectum: ergo non debet explicari per conformitatem ad obiectum.

Confirmatur, Quia alioqui veritas practica non videretur distincta à veritate speculatiua, nisi obiecto; quod est contra Aristotelem loco citato; & contra communem sententiam Doctorum, qui dicunt sæpè fieri, vt id quod speculatiuè est verum, sit practice falsum; & quod practice verum, sit speculatiuè falsum.

Respondetur cum D. Thoma, Aristotelem ibi loqui, non de omni intellectu practico, sed tantum de eo qui versatur circa media; huius enim veritas rectè explicatur per cõformitatem ad appetitum rectum finis; quia ratio mediõrum consistit in habitudine ad finem: vnde, sicuti media sunt honesta quatenus habent ordinem ad finem honestum; ita iudicium de medijs est rectum, quod est conforme appetitui recto finis. Nihilominus rectitudo huius iudicij immediatè pendet ex honestate mediõrum, tamquam ex proximo obiecto; mediatè tantum ex honestate finis, vnde media habent quod sint honesta, & consequenter ex conformitate ad appetitum rectum circa finem. Veritas autem seu rectitudo rationis, vt versatur circa finem, non potest consistere in conformitate ad appetitum rectum; quia appetitus rectus supponit hanc rectitudinem rationis tamquam priorem; sed consistit in conformitate cum obiecto honesto. Itaque rectitudo rationis siue versetur circa finem, siue circa media, consistit primò & immediatè in conformitate cum obiecto honesto; vt supra explicatum est.

Responderi etiam potest, rectam rationem vocari eam, quæ est conformis appetitui recto, hoc sensu; quia illud dictamen est rectum, cui appetitus si conformetur, rectus erit: iuxta quem sensum appetitus rectus non erit regula rationis rectæ; sed contrà, ratio recta erit regula appetitûs recti.

Ad Confirmationem. Veritas practica distinguitur à speculatiua, non solum obiecto, sed etiam fine: obiectum enim veritatis practice, est aliquid à nobis operabile: finis verò est ipsa illius operatio. Obiectum autem veritatis speculatiuæ non est aliquid operabile à nobis, sed speculabile tantum; & finis est ipsa contemplatio.

Quando autem aliquid iudicium dicitur speculatiuè falsum, practice verum, necessario fit comparatio ad diuersa obiecta: significatur enim iudicium quod speculatiuè falsum est, ratione sue probabilitatis esse fundamentum alterius iudicij, quod practice verum est; ac proinde regula actionis bonæ. V.g. Iacob existimabat Liam esse uxorem suam Rachelem; iudicium hoc speculatiuè falsum erat; practice tamen verum; quia erat fundamentum alterius iudicij veri, Decet me hanc cognoscere: quod iudicium etiam speculatiuè, de illo obiecto cum illis circumstantijs considerato, verum erat; quamuis alio sensu dicatur speculatiuè etiam falsum.

Obijcitur Quarto, Obiectum dicitur honestum, quod est conforme rectæ rationi, tamquam suæ mensuræ: ergo ratio nõ dicitur recta quod sit conformis obiecto honesto. Consequentia patet; tum quia esset circulus, tum quia nihil potest tribuere ratione formalem illi vnde accipit ratione formalem; esset enim prius & posterius seipso.

Respondetur, Honestatem obiecti non consistere in conformitate cum recta ratione; sed cum natura rationali: honestum enim est quod decet suppositum naturæ rationalis, quatenus in operando ratione vtitur. Decet, inquam, vel tamquam operatio, vel tamquam obiectum circa quod eius operatio versetur. Verum, quia nobis notior est recta ratio, seu rectum iudicium, quàm natura ipsa rationalis, ideo obiecti honestatem potius explicamus per conformitatem ad rationem rectam, quàm ad naturam rationalem: quænam enim sit ratio recta facile cognoscimus ex varijs signis; vt si sit consentanea legibus, si iudicio prudentis, si appetitui recto, vel fini honesto. Itaque recta ratio potest esse mensura obiecti honesti; non ex natura rei, sed iuxta nostrum modum cognoscendi; nam ex natura rei obiectum honestum est regula rationis rectæ; recta tamen ratio est regula bonæ voluntatis; proponendo obiectum honestum.

Ex his patet, hæc non distingui, rationem rectam esse regulam bonæ voluntatis, & rationem rectam proponere obiectum honestum. Voluntas enim non dirigitur à ratione, nisi quatenus ratio proponit obiectum: proponit autem tantummodo illud cognoscendo cum suis circumstantijs, siue cognitione iudicatiuâ, siue apprehensiuâ.

D V B I V M II.

Vtrum, vt voluntas sit bona, requiratur vt obiectum sit volitum, quia conforme rectæ rationi?

Respondetur, Non esse quidem necessarium, vt obiectum expressè ob hanc conformitatem sit volitum; sed tamen vel ob hanc, vel ob aliam rationem, in qua hæc implicite continetur, volitum esse debet.

Prior pars probatur: nam vt voluntas sit bona, satis est vt obiectum sit volitum, quia conforme legi æternæ, vel diuine voluntati, vel alicui præcepto naturali vel positiuo, vel quia opus virtutis, &c: ergo non requiritur vt expressè sit volitum ob conformitatem cum recta ratione.

Contrarium videtur tenere Guil. Occam in 3. Occam, q. 13. Vult enim dictamen prudentiæ esse obiectum partiale omnis bonæ voluntatis. Sed putò in re non discrepare. Nam rationes eius non conuincunt, nisi alteram partem nostræ responsionis, scilicet quod obiectum debeat esse volitum ob aliquam causam, in qua saltem implicite continetur conformitas cum recta ratione, & ex actuali iudicio prudentiæ.

Quæ Pars probatur ex Aristotele 2. Ethic. c. 4. vbi, vt aliqua actio sit virtutis, inter cætera requirit tria. Primò, Vt quis sciens operetur (sciens, inquam, omnia quæ sunt necessaria ad bonum virtutis.) Secundo, Vt ex electione, id est, non casu, non coacte, sed libere. Tertiò, Vt operetur ex electione propter ipsum, id est, propter bonum virtutis; vt omnes explicant. Et lib. 6. cap. 12. dicit eos qui iusta faciunt non esse iustos, si faciant ob aliam causam, quam quia iusta sunt. Idem docet D. Thomas infra, art. 7. ad 3. Vt voluntas sit bona, debet esse boni & sub ratione boni; id est, inquit, vt velit bonum, & propter bonum. Gabriel in 2. dist. 4. q. vnica, in principio. Almainius tract. 3. moralium c. 3. Probatur

Quo modo veritas practica consistat in conformitate cum appetitu recto.

10

Iudicium speculatiuè falsum, quo modo practice verum.

11

Honestum est quod naturam rationalem decet.

12 Non debet obiectum esse expressè volitum.

13 Sed implicite continetur.

13 Probatur auctoritate Aristotelis.

D. Thomas.

Gabriel Almainius.

Prob. Ra.
tione.

Probatur Ratione. Quia obiectum debet esse volitum ob aliquam rationem honesti; ergo ob aliquam rationem, ob quam directe sit conforme supposito rationali ratione videnti, & consequenter recta rationi.

Antecedens Probatur, quia cum triplex sit ratio boni, scilicet, honestum, delectabile (sub quo intellige naturam commodum, iuxta Anselmum) & vile; ratio delectabilis non sufficit ut voluntas sit moraliter bona; unde neque ratio utilis ad delectationem, vel ad naturam commodum relinquitur ergo sola ratio honesti, quae ad bonam voluntatem sufficiat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum bonitas voluntatis pendeat ex lege aeterna?

14
Affirmat
iur.

Conclusio est. Bonitas voluntatis pendet ex lege aeterna; idque magis quam a ratione humana.

Probatur, Quia quando effectus pendet a duabus causis subordinatis, magis pendet a prima quam a secunda (quia causa secunda non agit nisi virtute accepta a prima;) atqui bonitas voluntatis pendet a lege aeterna tamquam a causa prima; a ratione humana tamquam a causa secunda (quia quod ratio humana sit regula voluntatis, habet a lege aeterna;) ergo magis pendet a lege aeterna, quam a ratione humana.

Lex aeterna.

Notandum Primò, Legem aeternam hic vocari, non preceptum, vel legem proprie dictam (quia ad bonitatem voluntatis non est necessarium, ut sit conformis alicui precepto vel legi;) sed dictamen aeternum diuinæ mentis, quo Deus iudicat qualis actus esse debeat, ut sit bonus.

Notandum Secundò, facile intelligi quo modo omnis bona voluntas debeat esse conformis legi aeternæ (nam hoc ipso quo est conformis iudicio rationis rectæ, est etiam conformis legi aeternæ, quæ rationis est exemplar.) Sed est

D V B I V M

Quomodo bona voluntas pendeat a lege aeterna, & in quo genere causa?

15

Ratio dubitandi est; quia ut voluntas sit bona, non est necesse eam lege aeterna dirigi; aut ut obiectum sit volitum, quia conforme legi aeternæ; sed sufficit ut voluntas tendat in obiectum honestum; ut patet ex supra dictis.

Respondeo, Bonam voluntatem non necessario pendere a lege aeterna, tamquam ab obiecto, seu ratione obiectiuâ: quia etsi obiectum possit esse volitum, quia conforme legi aeternæ; id tamen non est necessarium ut voluntas bona sit: Neque tamquam a regula immediata proponente obiectum; quia lex aeterna non proponit voluntati creatæ quid sit bonum, nisi mediante ratione creatæ: Sed dependet alijs modis, idque tripliciter.

Quot modis bona voluntas dependet a lege aeterna.

Primò, Tamquam a causa exemplari sua. Sicut enim omnium rerum creaturarum perfectio pendet a causa exemplari, cuius conformitate quæque res est perfecta in sua specie; sic omnis bonitas voluntatum pendet a lege aeterna, cuius

conformitate omnis voluntas est bona: ideo enim omnis bona voluntas est bona, dum est, quia suo exemplari est conformis; quod exemplar est lex aeterna. Porro hoc exemplar ita concurrat ad productionem & conseruationem bonæ voluntatis, sicut idea cum effectis, quæ a rebus creatis dependent.

Secundò, Tamquam a causa bonitatis sui obiecti. Cum enim bonitas voluntatis pendeat a bonitate obiecti; bonitas autem obiecti pendeat a lege aeterna, etiam bonitas voluntatis a lege aeterna pendet. Loquor de obiecto voluntatis creato, quale est actio externa; ideo enim colere Deum, reddere depositum, viuere temperatè, &c. est bonum actuali bonitate; quia conforme legi aeternæ; id est, quia ita se habet, sicut dictat lex aeterna. Verum aduerte, has duas dependentias magis esse physicas, quam morales.

Tertio igitur, Bona voluntas pendet a lege aeterna modo magis morali; nempe tamquam a prima sua regula proponente voluntati, quid bonum, quid sequendum mediante ratione recta. Immediata enim regula omnis bonæ actionis, est ratio recta, seu dictamen recte rationis proponens obiectum: hæc autem regula est imago legis aeternæ, & lex aeterna est huius exemplar.

Vnde sequitur, legem aeternam esse regulam mediatam & primam, quæ per rationem rectam proponit voluntati obiectum honestum. Ideo enim mens humana iudicat quid bonum quid malum, quia est imago diuinæ mentis dictantis quid bonum quid malum; & consequenter iudicium rectum mentis humana est imago iudicij mentis diuinæ, quod iudicium est lex aeterna.

Dices Primò, Etiam si non esset lex aeterna, tamen voluntas circa obiectum honestum esset bona: ergo non necessario pendet a lege aeterna.

17
Soluuntur
obiectiones.

Respondeo, Antecedens implicare contradictionem: si enim lex aeterna non esset, nullum obiectum haberet rationem honesti; & sic nulla quoque voluntas posset esse honesta. Causa est; quia non posset esse natura rationalis, vel humana ratio, cuius respectu dicitur honestum. Sicut, si non essent exemplaria in mente diuina, nulla creatura posset esse; quia etsi ex parte ipsius creaturæ non esset repugnantia ad existentiam, esset tamen ex parte causæ efficientis.

Si non esset lex aeterna, nulla esset bona voluntas.

Dices Secundò, Non ideo Idololatria, furtum, adulterium, mendacium, & similia, sunt mala, quia sunt prohibita lege aeterna; sed ideo sunt prohibita, quia mala: ergo similiter; non ideo opus est bonum, quia legi aeternæ consentaneum; sed contrà, ideo est consentaneum, quia bonum.

Respondeo Negando consequentiam; Quia non seruatur debita proportio: oportebat enim inferre, ergo non ideo opus est bonum, quia præceptum lege aeterna; sed ideo est preceptum, quia bonum; quod verum est: nam obligatio in homine ad opus per legem æternam inducta, supponit bonitatem operis, non autem illam facit. Secundò, Quia etsi bonitas rei pendeat a lege æterna, non ideo defectus ab ea dependere debent: ut patet a simili in rebus naturalibus, quarum perfectio pendet a diuinis exemplaribus; defectus autem pendet a causis creatis, vel ex eo, quod finit ex nihilo.

Opus ideo a lege aeterna præceptum, quia bonum.